

Edebiyat bahçesinden bir meyve...

Seyyid Muradi Reis

HIZIR

BARBAROS

ÖNSÖZ

Türk klasikleri arasında çok mühim bir yeri olan ve Kanuni Sultan Süleyman Han'ın Hayreddin Paşa'ya emri üzerine Seyyid Muradi Reis'e yazdırdığı *Gazavât-ı Hayreddîn Paşa* her asırda okunan eserler arasına girmeyi başarmıştır. Barbaros Hayreddin Paşa'nın yanında ve hizmetinde bulunmuş reislerden olan Seyyid Muradi eseri niçin ve nasıl kaleme aldığını şu cümlelerle anlatmaktadır:

“Sultan Süleyman Han kendisinden önceki devirlere ait tarihler gibi, kendi zamanındaki hadiselerin tamamının bir kitap haline getirilmesi düşüncesiyle Cezayir beylerbeyi Barbaros Hayreddin Paşa'ya: ‘Şimdi sen ve kardeşlerin nasıl ve ne sebeple ortaya çıktınız, sizler kimlersiniz? Bu zamana gelinceye kadar, karada ve denizde ne kadar gazalar ettiniz? Bunları eksiksiz olarak ve tafsilatıyla yazıp, kitap haline getirip gönderiniz ki, onlar da benim zamanımda yazılan tarihe kayd olunsun.’ diye yazdığı fermanı gönderdiğinde, onlar da nazmıyla, nesriyle ve tafsilatıyla hayatlarını yazıp bir araya getirmeye teşebbüs ettiler.

“Bunun üzerine Hayreddin Paşa bilgilerin toplanması ve yazılması hususunda bana emir verdi. Ben de

onun emri icabı doğru, açık ve Türkçe olarak yazmaya karar verdim. Bu bilgilerin bazısını kendilerinden işittim, bazısını onlarla birlikte gazalarda bulunan mücahidlerden aldım, bazısını da birçok gazalarda onlarla birlikte bulunduğumdan bizzat şahit oldum ki, doğruluğunda hiç şüphe yoktur.”

Midilli Adası fethedilince, Fatih Sultan Mehmed Han'ın emri üzerine buraya Vardar Yenicesi'nden getirilip yerleştirilen sipahilerden Yakub Ağa'nın dört yiğit oğlunun hikayesi olan bu eser, hususiyle Oruç Barbaros ve Hızır Barbaros'un Akdeniz'deki şanlı fetihlerini anlatmaktadır.

İki kitap halinde yayınladığımız eserin ilk bölümünde Barbaros Hayreddin Paşa'nın ağabeyi olan ve Ceza-yir'de Osmanlı hakimiyetinin temellerini atan meşhur Türk denizcisi Oruç Reis'in Akdeniz'de başından geçen hadiseler anlatılmaktadır.

Eserin ikinci bölümünde ise dünya tarihinin kaydettiği en büyük şahsiyetlerden biri olan Barbaros Hayreddin Paşa'nın hayatı ve hizmetleri anlatılmaktadır. Batılılar, sakalı havuç rengine çalar kırmızı renkte olduğu için ona Barbaros demişlerdir. Hayreddin ismini ise kendisine Yavuz Sultan Selim Han vermiştir. Gemisiyle Akdeniz'e açıldıktan sonra Müslümanların imdadına Hızır gibi yetiştiğinden artık o koca deniz bu yiğidin kahramanlıklarıyla çalkalanmıştır.

Akdeniz'de efsanevi bir nâm kazanan Barbaros Hayreddin Paşa'nın en büyük hizmeti ağabeyi Oruç Reis gibi Kuzey Afrika'da Hıristiyan istilâsına karşı koyarak

İslam'ın bölgede tutunmasını sağlamış olmasıdır. Avrupa donanmasıyla yaptığı savaşlarda Allahü Teâlâ'nın izniyle hep galip gelmiştir. Çünkü o, ağabeyi gibi bir deniz kumandanı, reis, Cezayir sultanı, Osmanlı'nın Cezayir beylerbeyi ve Osmanlı kaptan-ı deryası olmasının ötesinde, bütün gazalarında Allahü Teâlâ'nın rızasını ön planda tutmuş, ibadetlerini ve günlük manevi vazifelerini hiç ihmal etmemiş, tereddütte kaldığı durumlarda istihare ederek tereddüdünü gidermiş bir mana eri ve gönül sultanıdır.

Barbaros Hayreddin Paşa, yerine göre gayet yumuşak tabiatlı, halim; selim, müşfik ve mütevazi olan âciz bir kul; yerine göre de kılıcından şimşekler çakan, sesi semada yankılanan, karşısında düşmanları tir tir titreten bir heybet âbidesidir.

Osmanlı Devleti ve padişahlarına olan bağlılığı tartışılmazdır. Kılıcıyla fethettiği bir ülkeye hükümdar olmak yerine, Osmanlı'ya bağlı olmayı tercih eden, Osmanlı sultanlarının duasını almayı Cezayir'e sahip olmaktan daha üstün tutan bu örnek şahsiyet, gerek onların ve gerekse kılıcının gölgesinde huzur bulan mazlum müminlerin duaları bereketiyle o kadar yücelmiştir ki, kendisini Hıristiyan dünyasının lideri kabul eden ve akıl almayacak derecede kibirli olan İspanya kralının başını öne eğdirmiştir.

Askeri deha ve maneviyatının üstünlüğü sayesinde düşmanlarına göz açtırmamış, kim olursa olsun zulme uğrayan herkesin koruyucusu olmuştur. Uzun süren mücadeleli hayatında kimseye adaletsizlik ve zulüm yapmamıştır. Bunun neticesidir ki, her işinde

muvaffakiyet elde etmiş ve Osmanlı Devleti'ne denizlerde hakimiyetin zirvesini yaşatmıştır.

Ömrünün sonuna doğru Tersâne-i Âmire'ye nizam vermiş ve yeni tekniklerin kullanılmasını sağlamıştır. Kendisinden sonra kaptân-ı deryâ olacak kişiler ona hürmeten hil'at giyecekleri zaman kabrini ziyaret etmişler, sonraki devirlerde de denize açılacak donanmanın Beşiktaş'ta Hayreddin Paşa iskelesine demirlemesi âdet olmuştur.

Kaynakların tasvirine göre iri yapılı ve kumral tenli olan Barbaros Hayreddin Paşa'nın saçı, sakalı, kaşları ve kirpikleri gürdü. Rumca, Arapça, İspanyolca, Fransızca ve İtalyanca'yı çok iyi bilirdi. Cezayir'de yaptırdığı câmininin kitâbesinde ünvanı "*es-Sultanü'l-mücahid Mevlâna Hayreddin ibn el-emîr eş-şehîr el-mücahid Ebî Yûsûf Ya'kûb et-Türki*" şeklindedir. Cezayirli hanımından doğan oğlu Hasan Paşa Cezayir beylerbeyliği vazifesinde bulunmuştur. Tek kızı ise Turgut Reis ile evliydi.

Küçük bir gemi reisliğinden Osmanlı kaptan-ı deryalığına kadar yükselen bu müstesna kişinin hayatının bütün safhalarını anlatan bu eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi ve Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde manzum ve mensur birçok nüshası bulunmaktadır.

Seyyid Muradi'nin kaleminden süzülerek satırlara dökülen bu eserin ikinci kısmı olan Hızır Barbaros'u herkesin rahatlıkla okuyup anlayacağı bir şekilde istifadenize sunuyoruz.

Yasin ÖZKAN

HIZIR BARBAROS

